

بررسی اثر صنعت گردشگری بر توزیع درآمد در کشورهای منتخب درحال توسعه طی سال های ۲۰۱۰ الی ۲۰۲۰

مصطفی ابراهیمی^۱، عبدالواحد محمدی^۲، غلامعلی محبی^۳

۱- عضو کادر علمی دانشکده اقتصاد، دانشگاه کاتب

۲- محصل ماستری اقتصاد توسعه، دانشگاه کاتب

۳- استاد دانشکده اقتصاد، دانشگاه کاتب

چکیده

توزیع عادلانه درآمد و تلاش در راستای کاهش نابرابری، یکی از مهم ترین دغدغه های جوامع در دنیای کنونی محسوب می شود؛ کشورهای در حال توسعه از یک سو به دنبال منابع درآمدزا و از سوی دیگر در تلاش جهت کاهش نابرابری های درآمدی هستند. صنعت گردشگری به عنوان یکی از مهم ترین صنایع درآمد زا و اشتغال زا، می تواند دستیابی به هر دو هدف اشتغال و درآمد را هم زمان فراهم آورد. در این تحقیق اثر صنعت گردشگری بر توزیع درآمد در منتخبی از کشورهای درحال توسعه طی دوره ۲۰۱۰ الی ۲۰۲۰ با استفاده از روش داده های ترکیبی بررسی گردیده که نتایج حاصل از برآورد نشان می دهد که درآمدهای حاصل از صنعت گردشگری رابطه منفی و معنی داری با ضریب جینی دارد. لذا می توان گفت با افزایش تعداد گردشگران، ضریب جینی (نابرابری درآمدی) کاهش یافته و در نتیجه موجب بهبود توزیع درآمد می شود. برای تداوم این اثر به نظر می رسد رشد گردشگری باید به نفع عوامل تولیدی باشد که وضعیت درآمدی پایین تری دارند از این رو، نحوه توسعه و ساختار گردشگری حائز اهمیت است. به ویژه اینکه توسعه بخش گردشگری با توجه به پتانسیل های قابل توجه آن، یکی از راه های برون رفت از اقتصاد تک محصولی کشورهای منتخب در حال توسعه است. بنابراین، این کشورها نه تنها از طریق منابع متداول و شناخته شده توزیع درآمد همانند مثل مالیات، سبسایدی، سرمایه گذاری در منابع انسانی بلکه از طریق گسترش صنعت گردشگری نیز می تواند به بهبود توزیع درآمد اقدام کند.

کلمات کلیدی: صنعت گردشگری، توزیع درآمد، درجه باز بودن تجاری، کشورهای منتخب در

حال توسعه.

* - نویسنده مسئول (Mustafa.Ibrahimi@kateb.edu.af)

مقدمه

صنعت گردشگری در عصر حاضر هواخواهان زیادی پیدا کرده و این صنعت به عنوان یک محرک کلیدی در پیشرفت های اقتصادی و اجتماعی محسوب می گردد. این صنعت به عنوان یکی از پردرآمدترین و مهمترین صنایع در پنج دهه اخیر در دنیای امروزی بوده که از اهمیت بالایی برخوردار می باشد، و این صنعت در تغییرات اقتصادی، سیاسی، اجتماعی، شهری و محیطی نقش ارزنده داشته است. صنعت گردشگری با وجود حوزه های مختلف مطالعاتی همانند اخلاق گردشگری، هوشمند سازی گردشگری، انتقال فرهنگ و ... می تواند از لحاظ انتقال تکنالوژی نیز از طریق برگزاری کارگاه های نوآوری و رهبری تحول دیجیتال این حوزه را در سطح ملی و بین المللی ترویج می نماید. دانشمندان با در نظر گرفتن ساختار اجتماعی- اقتصادی، مدل نظری را پیشنهاد می دهند با این استدلال که چنانچه شرکت های سنتی کوچک همراه با شرکت های فراملی متمرکز در بازار فعالیت داشته باشند، بازار انبوه به دلیل شهرت خدمات بهتر، تحت تسلط شرکت های مختلط چند ملیتی بزرگ قرار خواهند گرفت و همین امر سبب می شود که شرکت های محلی جدید با موانع ورودی قوی و چالش های شدیدی مواجه گردند. بنابراین گردشگری یکی از صنایع مهم تحت تاثیر شرکت های چند ملیتی می باشد چون از کارکنان و منابع مناطق گردشگری استفاده می نماید و مزایایی بهتر را برای کشور میزبان به ارمغان خواهد آورد که باعث کاهش ضریب جینی (نابرابری درآمدی) گردیده و توزیع درآمد را بهبود می بخشد.

البته باید در نظر داشت که تاثیر صنعت گردشگری بر توزیع عادلانه تر درآمد مورد اتفاق نیست و در بین محققان اختلاف نظر وجود دارد. عده از آنها معتقد اند که گسترش این صنعت نابرابری درآمدی را کاهش می دهد و توزیع درآمد را بهبود می بخشد (بلیک و همکاران، ۲۰۰۹). اما افرادی (لی، ۲۰۰۸) نیز معتقد اند که در کشور های مرتبط با صنعت توریسم، نابرابری درآمدی بزرگتر از کشورهایی است که تأثیر پذیری کمتری از صنعت توریسم دارند و نابرابری افزایش سریع تری در کشورهای وابسته به خدماتی توریسم نسبت به بقیه کشور ها دارد.

با توجه به اهمیت صنعت گردشگری بر توزیع درآمد در کشورهای در حال توسعه این تحقیق با هدف بررسی اثر صنعت گردشگری بر توزیع درآمد در کشورهای منتخب در حال توسعه طی سال های ۲۰۱۰-۲۰۱۰ صورت می گیرد.

بدین منظور، پس از مقدمه به مبانی نظری و پیشینه تحقیق پرداخته شده و مدل تحقیق استخراج می گردد. در ادامه مدل تحقیق برآورد شده و نتایج تخمین تحلیل و تفسیر می شود. بخش پایانی به نتیجه گیری اختصاص دارد.

مبانی نظری تحقیق

صنعت گردشگری یکی از پدیده های اقتصادی- اجتماعی قابل توجه در قرن بیستم می باشد و تعداد روز افزونی از افراد در بخش صنعت گردشگری و توسعه گردشگری سرمایه گذاری کردند. صنعت

گردشگری به عنوان محرک کلیدی در پیشرفت های اقتصادی - اجتماعی از طریق درآمد حاصل از صادرات، ایجاد مشاغل و توسعه زیر ساخت ها مطرح می باشد. نظر به جایگاه و اهمیت فراوان این صنعت در جهان، گسترش روز افزون تقاضا در بازار صنعت گردشگری جهانی پیدا کرده است. کشورهایی که از منابع مختلف تاریخی، فرهنگی، طبیعی و... برای جذب توریست بر خوردارند، با به کار گیری برنامه های گوناگون و اعمال روش های متفاوت تلاش می کند تا سهم بیشتری از بازار جهانی توریسم را به خود اختصاص دهد. لذا صنعت گردشگری به یکی از اقلام مهم تجاری جهانی تبدیل شده است.

طبق آمار های منتشر شده از سوی سازمان جهانی گردشگری تعداد گردشگران بین المللی در جهان از (۵۳۱) میلیون نفر در سال ۱۹۹۵ به ۳۲۳.۱ میلیارد نفر در سال ۲۰۱۷ و به ۱،۴۵۹ میلیارد نفر در سال ۲۰۱۸ افزایش یافته است. همچنان میزان درآمدهای حاصل از گردشگری در جهان از سال ۲۰۱۷ به سال ۲۰۱۸ به مقدار ۶۰ درصد افزایش را نشان می دهد، در حالیکه این رقم از سال ۲۰۱۸-۲۰۱۹ به نسبت شیوع ویروس کرونا به ۱۶.۶ درصد کاهش نمود. (WTO.org)

صنعت گردشگری به دلیل بر خور داری از پتانسیل ایجاد اشتغال، کمک به ایجاد تعادل در دستمزدها تهیه سرمایه برای سرمایه گذاری در بخش های زیربنایی، کمک به خلق ارتباط در درون بخش های اقتصادی ایجاد تاثیرهای فزاینده و می تواند تاثیر به سزایی در بهبود اقتصاد کشورهای کمتر توسعه یافته داشته باشد.

به طور کل در سال ۲۰۱۸ بطور مستقیم بیش از ۱۰۷ میلیون شغل از طریق صنعت گردشگری در جهان ایجاد شده، که برای این صنعت یک شغل از هر ۱۰ شغل پیش بینی کرده است، بر طبق آمارهای ارائه شده از سوی سازمان جهانی گردشگری^۱، در سال های اخیر گردشگری بین المللی شاهد رشد فزاینده ای بوده است، به طور که در سال ۲۰۱۸ حجم اقتصادی صنعت گردشگری ۸۸۶۲ میلیارد دلار از تولید ناخالص داخلی دنیا را به خود اختصاص داده است، که بعضی از سازمان های بین المللی، صنعت گردشگری را به عنوان موتور توسعه اقتصادی برای کمک به کشورهای در حال توسعه خوانده اند.

با توجه به اینکه در اکثر کشورهای در حال توسعه معضلاتی همچون نرخ بیکاری بالا، محدودیت منابع ارزی، اقتصاد تک محصولی، سطح پائین در آمد سرانه و نرخ های نازل رشد اقتصادی با وضوح دیده می شود، این کشورها برای رهایی از چنین مشکلاتی نیازمند رشد اقتصادی سریع و مستمر هستند، از آنجا که صنعت گردشگری یکی از صنایع مهم و پردرآمد جهان شناخته شده است می توانند نقش قابل توجهی در راستای این هدف داشته باشد، بنابراین سیاست گذاران و برنامه ریزان کشورها به ویژه کشورهای در حال توسعه، بایستی توجه بیشتری به این صنعت به عنوان یک استراتژی توسعه اقتصادی داشته باشند، بخش گردشگری جدا از اینکه باعث رشد اقتصادی می شود، توزیع درآمد کشورها را نیز تحت تاثیر قرار می دهد.

¹ www.unwto.org

صنعت گردشگری با توجه به اینکه یک صنعت کاربر تلقی می شود و بسیاری از صنایع کوچک و متوسط را درگیر می کند، ضریب تکاثری نسبتاً بالایی دارد، زود بازده است و لزوماً به سرمایه گذاری کلان نیاز ندارد، طبقات پایین درآمدی نیز از منافع آن سهم می برند و می تواند به بهبود توزیع درآمد کمک کند، اما این صنعت می تواند پیامدهای منفی نیز بر اقتصاد کشورها داشته باشد، وابستگی اقتصادی، استعمارگری، کم رنگ تر شدن سایر صنایع و ایجاد مشاغل ناپایدار و نامناسب در جامعه میزبان را از عارضه های اقتصادی این صنعت می شمارند.

از این رو، هدف مطالعه حاضر آن است که اثر صنعت گردشگری بر توزیع درآمد در کشورهای منتخب (ایران، امارات، ترکیه، عربستان و عراق) در حال توسعه از لحاظ زمانی طی سال های ۲۰۱۰-۲۰۲۰ و با استفاده از نظریات اقتصادی و با تکیه بر مدل داده های ترکیبی صورت خواهد گرفت.

پیشینه تحقیق

با توجه به اهمیت رابطه گردشگری و توزیع درآمد از دیر زمان مورد توجه محققین و اندیشمندان بوده است و در این ارتباط تحقیقات مختلفی صورت گرفته است که اکثراً مطالعات خارجی به بررسی صنعت توریسم و رشد اقتصادی، تجارت و توسعه پایدار پرداخته اند و تعداد معدودی از مطالعات به رابطه صنعت توریسم و نابرابری درآمدی پرداخته اند. در ادامه تلاش می شود تا به مطالعات انجام شده مرتبط با موضوع پرداخته شود.

مار کوپلر، کیم و دلر (۲۰۰۴)، با توجه به این نکته که شناخت مکانیسم های توزیعی رشد اقتصادی به سازگاری اطلاعات پیش بینی شده برنامه ریزی گردشگری روستایی وابسته است؛ به بررسی امکانات طبیعی، گردشگری و توزیع درآمد ۲۴۲ منطقه دریاچه ای ایالات متحده آمریکا طی دوره زمانی ۱۹۸۰-۱۹۹۰ پرداختند و ایشان همچنین با بکار گیری مدل حداقل مربعات معمولی^۱ و مدل خطای فضایی نشان دادند که انواع خاصی از امکانات طبیعی گردشگری و متغیر های رشد به طور آشکار به توزیع درآمد وابسته بوده که صنعت گردشگری توزیع درآمد را بهبود می بخشد. تجزیه و تحلیل اثرات گردشگری از دیدگاه ایجاد اشتغال و بی توجهی به رشد درآمد، اجزای کلیدی ساختار توسعه روستایی را تشکیل می دهند که باعث بهبود توزیع درآمد گردیده است.

آنتونگ و همکاران (۲۰۰۶)، به بررسی تأثیر گردشگری مبتنی بر جامعه بر توزیع درآمد در سه روستای تایلند پرداخته است. ایشان با استفاده از ضریب جینی و شاخص شوروکز (انحراف درآمدی) نشان دادند که گردشگری تمایل به افزایش نابرابری درآمد دارد؛ زیرا بیشترین درآمد بین اعضای کمیته گردشگری و ساکنان روستای متمرکز می شود و بخشی از آن به خانواده هایی که سوغاتی می فروشند و فعالیت های غیر کشاورزی ارائه می دهند اختصاص می یابد. همچنین ایشان دریافتند که درآمد گردشگری مبتنی بر جامعه می تواند برای جوامعی با اهمیت تلقی شود که تمام این عوامل باعث کاهش نابرابری و بهبود توزیع درآمد می گردد.

^۱ OLS

مانیارا و جونز (۲۰۰۷)، تاثیر گردشگری را بر کاهش فقر و نابرابری درآمد از طریق مصاحبه با مدیران شرکت کنیا مورد مطالعه قرار دادند نتایج این تحقیق نشان می دهد که گردشگری هیچ نقش معنا داری بر کاهش فقر و نابرابری درآمدی در کنیا ندارد.

لی و اورلی (۲۰۰۸)، عوامل تعیین کننده بر توزیع درآمد را در جامعه غیر شهری ایالات متحده امریکا بررسی کرده است، نتایج این تحقیق نشان می دهد که متغیرهای مرتبط به گردشگری مانند اشتغال و درآمد ناشی از گردشگری، تاثیر معنا داری بر نابرابری درآمد در جامعه غیر شهری ایالات متحده امریکا دارد.

واتانا کولجالوس (۲۰۰۸)، به اثرات رشد توریسم درون مرزی روی توزیع عوامل و درآمد خانوارها توجه کردند و به این نتیجه دست یافتند، همه خانوارها سود می برند اما خانوار های با درآمد بالا و خانوارهای غیر کشاورز سهم بیشتری در منافع حاصل از گردشگری دارند.

دایی کریم زاده و شاکرمی (۲۰۱۰)، به بررسی اثر گردشگری بر نابرابری درآمدی پرداخته و به به عنوان مطالعه موردی، کشورهای گروه دی هشت را طی دوره زمانی ۱۹۹۰-۲۰۰۵ با استفاده از داده های تابلویی مورد مطالعه قرار داده است و چنین نتیجه گیری کرده اند که گردشگری تأثیر مثبت بر کاهش نابرابری درآمدی دارد.

سورج و همکاران (۲۰۱۱)، تاثیر گردشگری بر توزیع درآمد را با استفاده از اطلاعات بین کشوری و روش پانل دیتا مورد مطالعه قرار داده و به نتایج ذیل دست یافت، صنعت گردشگری تاثیر منفی بر نابرابری درآمد داشته و آنرا در کشور های مورد مطالعه کاهش می دهد.

مصطفوی و همکاران (۲۰۱۳)، به بررسی تاثیر درآمد های گردشگری بر نابرابری درآمد در کشور های در حال توسعه پرداخته است. در این تحقیق با استفاده از داده های تلفیقی طی دوره زمانی ۱۹۹۷-۲۰۰۹ رابطه دو متغیر فوق بررسی شده است و نتایج تحقیق نشان می دهد که درآمدهای ناشی از گردشگری تاثیر مثبت و معنی داری بر توزیع درآمد این کشورها داشته است.

وانگاس و همکاران (۲۰۱۴)، تأثیر گردشگری بر مثلث فقر، رشد اقتصادی و نابرابری درآمدی در امریکای مرکزی را طی دوره زمانی ۱۹۸۰-۲۰۱۲ با استفاده از مدل پانل دیتا برآورد نمود. و نتایج آن نشان می دهد که گردشگری از طریق تأثیر بر رشد اقتصادی و نابرابری، منجر به کاهش فقر و بهبود توزیع درآمد در امریکای مرکزی شده است.

گریجا (۲۰۱۴)، به بررسی اثر توزیع درآمد، گردشگری و بحران در کشور های جنوب اروپا طی دوره زمانی ۲۰۱۱-۲۰۰۰ با استفاده از مدل حد اقل مربعات تعمیم یافته پرداخته اند. نتایج تحقیق نشان می دهد که بخش گردشگری علاوه بر اینکه باعث رشد اقتصادی می شود، توزیع درآمد را در کشور های جنوب اروپا نیز بهبود می بخشد. همچنین آنان دریافتند که رشد اقتصادی و بحران بر توزیع درآمد اثر ندارد.

کاراسکال و همکاران (۲۰۱۵)، به بررسی تاثیر گردشگری بر توزیع درآمد در گالیسیا در سال ۲۰۰۸ پرداخته با استفاده از ماتریس حسابداری اجتماعی (SAM) اثبات نمودند که اثرات مثبت گردشگری بر

توزیع آمدی در تمام گروه های درآمدی مورد مطالعه قابل توجه بوده باعث کاهش ضریب جینی می گردد.

قلی زاده (۲۰۱۶)، تاثیر گردشگری بر مثلث فقر، نابرابری و رشد اقتصادی را در ایران طی سال های ۱۳۵۰ - ۱۳۹۱ با استفاده از روش گشتاورهای تعمیم یافته مورد بررسی قرار داده و دریافتند که گردشگری در ایران باعث کاهش نابرابری می شود.

آلان و پارامتی (۲۰۱۶)، با استفاده از داده های تابلویی ۴۹ کشور در حال توسعه را مورد پژوهش قرار داده و به نتایج ذیل دست یافت: درآمدی ناشی از صنعت گردشگری باعث کاهش نابرابری در کشور های در حال توسعه می گردد. این تحقیق فرضیه ای منحنی کوزنتس بین درآمد گردشگری و نابرابری های درآمد را تأیید می نماید، به این معنی که اگر سطح فعلی گردشگری دو برابر شود، نابرابری درآمد به طور قابل توجهی در اقتصاد های در حال توسعه کاهش یافته و توزیع درآمد نیز افزایش می یابد.

سعید راسخی و همکاران (۲۰۱۷)، اثر گردشگری بر توزیع درآمد بر کشورهای دی هشت را طی سال های ۲۰۰۰-۲۰۱۳ با استفاده از داده های تابلویی مورد بررسی قرار داده و نتایج این تحقیق نشان می دهد که گردشگری اثر مثبت و معنی داری بر توزیع درآمد در کشورهای مورد تحقیق داشته که نابرابری را کاهش داده و باعث بهبود توزیع درآمد گردیده است.

هاشمی و همکاران (۲۰۱۷)، تأثیر توسعه صنعت گردشگری بر ضریب جینی دهک های درآمدی در کشورهای گردشگر پذیر با استفاده از روش پنل دیتا در دو دهه اخیر ۱۰ کشور که بیشترین تعداد گردشگران ورودی را داشته مورد بررسی قرار داده اند. نتایج حاصل نشان داده است که تعداد گردشگران ورودی به کشور های منتخب با ضریب جینی رابطه منفی و معنی داری دارد. لذا می توان گفت با افزایش تعداد گردشگران ضریب جینی کاهش و در نتیجه نابرابری اقتصادی نیز کاهش می یابد.

فرزین و همکاران (۲۰۲۰)، به بررسی اثرات توسعه گردشگری ورودی بر توزیع درآمد بین خانوارها و شرکت ها طی سال ۲۰۱۱ با استفاده از ماتریس اجتماعی پرداختند. نتایج این تحقیق نشان می دهد که توسعه گردشگری بر درآمد خانوار ها و شرکت ها اثر می گذارد و در قدم نخست شرکت ها، خانوارهای شهری، بعداً خانوارهای روستایی بیشترین افزایش درآمد را حاصل از توسعه گردشگری را تجربه نموده اند که این عامل باعث کاهش نابرابری در توزیع درآمد و بهبود توزیع عادلانه درآمد در کشورهای در حال توسعه می گردد.

روش تحقیق

در تحقیق حاضر اثر صنعت گردشگری بر توزیع درآمد با استفاده از تکنیک های اقتصادسنجی و مدل داده های ترکیبی بررسی شده است. برای تجزیه و تحلیل داده ها از نرم افزار *Eviews* مطابق تئوری و روش اقتصادسنجی پنل دیتا استفاده شده و ارتباط بین متغیرهای مورد بررسی قرار گرفته است.

این تحقیق از لحاظ زمانی سال های ۲۰۱۰ الی ۲۰۲۰ و از لحاظ مکانی کشور های منتخب در حال توسعه (ایران، امارات متحده، ترکیه، عربستان و عراق) را شامل می شود. روش جمع آوری اطلاعات و داده های آماری مبتنی بر روش کتابخانه ای، استفاده از داده های بانک جهانی و بانک انکشاف آسیایی می باشد. بر اساس مبانی تئوریک موجود و مطالعات تجربی اشاره شده، از مدل لگارتمی زیر در تحقیق حاضر استفاده می شود:

$$(۱) LGINI_{it} = \beta_{it} + \beta_1 LTOU_{it} + \beta_2 LGDP_{it} + \beta_3 LOPEN_{it} + \mu_{it}$$

در رابطه فوق $LGINI_{it}$ لگارتم ضریب جینی (شاخص نابرابری در توزیع درآمد)، β_{it} عرض از مبدأ، β_1 تا β_3 پارامترهای مدل، $LTOU_{it}$ لگارتم دریافت گردشگری بین المللی (سهم عاید خاص از گردشگری که از تقسیم عایدی گردشگری هر کشور بر کل عایدی گردشگری جهان)، $LGDP_{it}$ لگارتم تولید ناخالص داخلی سرانه، $LOPEN_{it}$ لگارتم درجه بازبودن تجاری (مجموعه صادرات و واردات برکل تولید ناخالص داخلی) و در آخر μ_{it} جز اخلال یا باقی مانده را نشان می دهد.

آزمون ایستایی

پایایی و ناپایایی یک سری از داده ها می توان تاثیر شدید روی رفتار و ویژگی آنها داشته باشد. اگر متغیرهای مورد استفاده در برآورد مدل، ناپایا باشند، در عین حال که ممکن است هیچ رابطه منطقی بین متغیرهای مستقل و وابسته وجود نداشته باشد ضریب به دست آمده آن به اشتباه می تواند بسیار بالا باشد و موجب گمراهی محقق گردد. آزمون مانایی عمدتاً به منظور جلوگیری از رگرسیون کاذب انجام می گردد. برای جلوگیری از رگرسیون کاذب باید متغیرهای مدل مانا باشند که برای هر یک متغیرها ابتدا آزمون مانایی را انجام می دهیم. نتایج حاصل از این آزمون در جدول ذیل خلاصه شده است.

جدول ۱: نتایج ایستایی متغیرهای تحقیق (ایم پسران و شین)

متغیرها	ضرب جینی		دریافت گردشگری بین المللی			تولید ناخالص داخلی سرانه			درجه باز بودن تجاری		
	سطح	یک	سطح	یک	دو	سطح	یک	دو	سطح	یک	دو
لین-لوین	-۰/۹	-۷/۰	-۱/۱	۰/۹	-۴/۲	-۱/۶	-۲/۸	-۴/۵	-۰/۴	-۴/۸	-۷/۰
p-value	۰/۲	۰/۰	۰/۱	۰/۸	۰/۰	۰/۱	۰/۰	۰/۰	۰/۴	۰/۰	۰/۰
ایم-پسران	۰/۳	-۴/۲	-۰/۶	-۱/۱	-۲/۳	-۱/۱	-۱/۲	-۲/۴	۰/۴	-۲/۶	-۳/۳
p-value	۰/۲	۰/۰	۰/۳	۰/۱	۰/۰	۰/۱	۰/۱	۰/۰	۰/۷	۰/۰	۰/۰
فیشر ADF	۸/۱	۲۷/۶	۱۰/۵	۱۵۷۵۰ ۵/۰	۲۴/۲	۱۸/۷	۱۵/۲	۲۴/۴	۸/۱	۲۴/۵	۳۱/۹
p-value	۰/۶	۰/۰	۰/۴	۰/۱	۰/۰	۰/۰	۰/۱	۰/۰	۰/۶	۰/۰	۰/۰
فیشر PP	۱۰/۲	۳۱/۸	۱۰/۲	۱۱/۶	۲۰/۱	۳۲/۲	۱۶/۳	۳۲/۱	۹/۲	۳۷/۱	۴۳/۹
p-value	۰/۴	۰/۰	۰/۴	۰/۳	۰/۰	۰/۰	۰/۱	۰/۰	۰/۴	۰/۰	۰/۰

نتایج آزمون ایستایی متغیرهای تحقیق در جدول (۱) ارائه شده است. به اساس آماره ایم، پسران و شین تمام متغیرهای تحقیق در سطح ۵٪ دارای ریشه واحد می باشد. اما با یک بار تفاضل گیری متغیر ضرب جینی ایستا(مانا) گردیده و سه متغیر دیگر(دریافت گردشگری بین المللی، تولید ناخالص داخلی

سرانه و درجه باز بودن تجاری) با دو بار بار تفاضل گیری ایستا (مانا) گردیده است، لذا از آزمون همجمعی استفاده می کنیم.

آزمون همجمعی

پس از انجام آزمون ایستایی و آگاهی از وجود ریشه واحد آزمون همجمعی انجام می شود. در این تحقیق جهت بررسی همجمعی متغیرها از آزمون کائو استفاده شده و جدول (۴-۲) نتایج آزمون را نشان می دهد.

جدول ۲: نتایج آزمون همجمعی کائو

احتمال	آماره	<i>ADF</i>
۰,۱۵۵۴	-۱,۰۱۳۳۵۵	
منبع یافته های تحقیق		

همان طور که در جدول (۲) ملاحظه می گردد، نتایج حاصل از آزمون هم جمعی کائو فرضیه صفر مبتنی بر عدم وجود هم انباشتگی با احتمال ۹۵٪ رد شد، و نتایج آزمون نشان می دهد که یک تعادل بلندمدت بین متغیرهای ضریب جینی، گردشگری بین المللی، تولید ناخالص داخلی سرانه، آزاد سازی تجاری و مصرف داخلی وجود دارد، و صنعت گردشگری میتواند در سیاست گذاری های کاهش نابرابری درآمدی و بهبود توزیع درآمد اهمیت داشته باشد و چون این صنعت در کشورهای شامل تحقیق تقریباً فصلی می باشد و همچنان به اثر حوادث طبیعی و سطح پایین روابط سیاسی این کشورها درآمد این صنعت کاهش می یابد، می تواند دارای تعادل بلند مدت نباشد. بدین ترتیب با دوبار تفاضل گیری متغیرها وارد گردیده است.

در نتیجه ما اگر بخواهیم سیاست مناسبی را برای ایجاد یک تعادل پایدار اعمال کنیم توجه به متغیرهای در نظر گرفته شده عامل مؤثری در ایجاد این تعادل بلند مدت نخواهد بود.

آزمون *F* لیمر

آزمون *F* لیمر برای انتخاب روش حداقل مربعات معمولی (*OLS*) و مدل اثرات ثابت به کار می رود. در این آزمون، فرضیه صفر بیانگر یکسان بودن ضرایب و عرض از مبدا در داده های مورد مطالعه است.

از این رو، رد فرضیه صفر مبین استفاده از روش اثرات ثابت و عدم رد فرضیه صفر بیانگر استفاده از روش حداقل مربعات معمولی ادغام شده است.

جدول ۳: نتایج آزمون F لیمر

احتمال	آماره	F لیمر
۰,۰۰۰۰	۱۷,۳۳۷۴۲۰	
منبع یافته های تحقیق		

با توجه به نتایج این آزمون در جدول (۳) نشان می دهد که احتمال کمتر از ۰.۵٪ بوده و فرضیه صفر مربوط به آزمون متذکره رد گردیده است. یعنی نتیجه آزمون نشان می دهد که مدل داده های تلفیقی مناسب برای تخمین نمی باشد. و باید بر اساس مدل اثرات ثابت تخمین زد. همان گونه که مشاهده می شود نتایج بیانگر رد فرضیه صفر و لزوم استفاده از روش داده های ترکیبی است.

آزمون هاسمن

اگر آزمون F لیمر تشخیص داده شود که می توان برای تمام مقاطع یا زمان ها در مطالعه، عرض از مبدأ های جداگانه در نظر گرفته، آنگاه باید به آزمون انتخاب بین تخمین با اثرات تصادفی و اثرات ثابت نیز مبادرت ورزید. فرضیه اصلی در الگوی اثرات ثابت این است که جزء خطا می تواند با متغیر های توضیحی همبسته باشد، در حال که در الگوی اثرات تصادفی فرض بر این است که همبستگی بین جزء خطا با متغیر های توضیحی وجود ندارد. آزمون هاسمن از معیار کای-دو استفاده می کنند. در صورت که احتمال آزمون بیش از ۵ فیصد باشد، در سطح معناداری ۹۵ فیصد می توان اثرات تصادفی را به اثرات ثابت ترجیح داد؛ در غیر این صورت اثرات ثابت انتخاب می شود.

جدول ۴: نتایج آزمون هاسمن

احتمال	آماره	هاسمن
۰,۰۰۰۰۸	۱۶,۸۰۷۴۲۳	
منبع یافته های تحقیق		

همان گونه که در جدول (۴) نشان می دهد، الگوی مناسب برای داده های این مطالعه الگوی تخمین با اثرات ثابت جهت تخمین مناسب است.

آزمون ناهمسانی واریانس

در این تحقیق به دلیل این که ناهمسانی واریانس مشکل داده های ترکیبی می باشد، آزمون ناهمسانی واریانس صورت می گیرد. فرضیه H_0 به معنی همسانی واریانس بوده و در مقابل فرضیه H_1 این آزمون ناهمسانی واریانس را نشان می دهد. نتایج این آزمون در جدول (۵) آورده شده است.

جدول ۵: نتایج آزمون ناهمسانی واریانس (LR)

احتمال	آماره	LR
۰,۰۰۰۱	۲۶,۴۳۵۷۴	
منبع یافته های تحقیق		

با توجه به نتایج جدول (۵) مشاهده می گردد که مقدار احتمال ($Prob$) کوچکتر از ۰.۵٪ بوده لذا فرضیه H_0 رد شده و مدل بر اساس روش اثرات ثابت بر آورد گردیده که دارای ناهمسانی واریانس می باشد.

آزمون خود همبستگی

گرچه خود همبستگی مشکل داده های سری زمانی می باشد با آن هم در این تحقیق خود همبستگی آزمون می شود. فرض H_0 به معنی عدم وجود خود همبستگی بوده در مقابل فرض H_1 خود همبستگی را نشان می دهد. نتایج این آزمون در جدول (۶) آورده شده است.

جدول ۶: نتایج آزمون خود همبستگی (ایم پسران CD)

احتمال	آماره	CD
۰,۱۴۴۴	۱,۴۵۹۷۳۴	
منبع یافته های تحقیق		

با توجه به جدول (۶) مشاهده می گردد که مقدار احتمال ($Prob$) بزرگتر از ۰.۵٪ می باشد. از این جهت فرض H_0 تأیید شده و مدل دارای عدم وجود خود همبستگی می باشد.

تخمین داده های تحقیق به روش حداقل مربعات تعمیم یافته

مدل را با استفاده از روش حد اقل مربعات تعمیم یافته تخمین می زنیم.

جدول ۷: نتایج روش حد اقل مربعات تعمیم یافته

شماره	متغیر ها	ضرایب	اماره (t)	احتمال
۱	عرض از مبدا	-۳,۳۱۳۲۷۴	-۱۲,۸۷۳۶۱	۰,۰۰۰۰
۲	لگارتیم دریافت گردشگری بین المللی (LTOU)	-۰,۰۶۷۹۸۵	-۳,۲۳۹۰۱۹	۰,۰۰۲۱
	لگارتیم تولید ناخالص داخلی سرانه (LGDP)	۰,۳۰۴۵۳۱	۸,۲۵۷۸۵۷	۰,۰۰۰۰
۳	لگارتیم درجه باز بودن تجاری (LOPEN)	-۰,۰۰۷۵۷۳	-۰,۲۱۸۰۸۹	۰,۸۲۸۲
منبع: یافته های تحقیق				

با توجه به نتایج ضرایب متغیر های توضیحی مدل با استفاده از روش حداقل مربعات تعمیم یافته مشاهده می شود که متغیر تولید ناخالص داخلی سرانه در سطح اطمینان ۹۵ فیصد مثبت و معنی دار بوده، متغیر دریافت گردشگری بین المللی در سطح ۹۵ فیصد دارای رابطه منفی و معنی دار بوده. از آنجا که متغیر درجه باز بودن تجاری در سطح ۹۰ فیصد بی معنی بوده است. تمام متغیر ها به صورت لگارتیمی هستند، تفسیر ضرایب متغیر ها به صورت کشش است.

با توجه به نتایج به دست آمده از تخمین مدل با استفاده از روش حداقل مربعات تعمیم یافته مشاهده می شود که تولید ناخالص داخلی سرانه در مدل دارای اثر مثبت و معنی دار بر توزیع درآمد در کشورهای شامل تحقیق داشته که باعث بهبود توزیع درآمد در کشورهای شامل تحقیق می گردد، و افزایش یک فیصد تولید ناخالص داخلی سرانه باعث افزایش ۰,۳ فیصد توزیع درآمد می گردد. بنابر این افزایش تولید ناخالص داخلی سرانه می تواند از طریق فراهم کردن امکانات تولید بیشتر در اقتصاد که از انباشت سرمایه ناشی می شود، باعث بهبود توزیع درآمد گردد. همچنان افزایش یک فیصد دریافت از گردشگری بین المللی باعث کاهش ۰,۰۶۷ فیصد ضریب جینی (نابرابری درآمدی) گردیده یعنی کاهش نابرابری درآمدی باعث بهبود توزیع درآمد می گردد همچنان در کوتاه مدت ورود گردشگران خارجی تأثیر منفی و معناداری بر ضریب جینی دارد. به عبارت دیگر ورود گردشگران خارجی باعث می شود که نابرابری درآمد کاهش یابد. همچنین در بلند مدت ضریب ورود گردشگران خارجی با ضریب جینی منفی منجر به کاهش نابرابری درآمدی گردیده که توزیع درآمد را بهبود می بخشد، بنابراین نتایج چه در کوتاه مدت و چه در بلند مدت تأثیر منفی و معنادار بودن ضریب جینی باعث کاهش ضریب جینی گردیده است.

تئوری های اقتصادی هم مدعی اند که افزایش گردشگری بین المللی باعث بهبود توزیع درآمد می شود. برای تداوم این اثر به نظر می رسد رشد گردشگری باید به نفع عوامل تولیدی کشورهای باشد که وضعیت درآمدی پایین تری دارند. از این رو نحوه توسعه و ساختار گردشگری حائز اهمیت است. به ویژه این که توسعه گردشگری با توجه به پتانسیل های قابل توجه آن، یکی از راه های برون رفت از اقتصاد تک محصولی مورد نظر است.

در اخیر درجه بازبودن تجاری از لحاظ آماری در سطح اطمینان ۹۰ فیصد رابطه منفی و بی معنی بدست آمده است که آماره آن برابر به -0.0075 است. این ضریب با وجود منفی بودن آن بی معنی می باشد، به دلیل اینکه کشورهای منتخب در حال توسعه هستند، احتمالاً از فرایند ادغام در بازار های جهانی عقب مانده اند و به تبع آن نیز نمی توان تغییر در ضریب جینی و توزیع درآمد را به فرایند جهانی شدن نسبت داد.

نتیجه گیری

صنعت گردشگری به عنوان یک فعالیت اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی برای توسعه کشورها از اهمیت ویژه ای برخوردار شده است. گردشگری در بسیاری از کشورها با انگیزه دستیابی به منافع اقتصادی آن رشد کرده است. از طرفی، توزیع درآمد یکی از شاخص های کمی سنجش میزان پیشرفت اقتصاد کشورها بوده و عوامل اثر گذار بر آن از اهمیت ویژه ای برخوردار هستند. این شاخص از عوامل متعددی تأثیر می پذیرد که در این میان ظرفیت ها صنعت گردشگری، مانند ایجاد فرصت های شغلی، توسعه زیرساخت ها، ورود گردشگران خارجی، افزایش تقاضا برای کالاهای داخلی، افزایش صادرات، افزایش امکانات سرمایه گذاری خارجی، تشویق فعالیت های کارآفرینی، کمک به توسعه منطقه ای و افزایش درآمد های مالیاتی از دلایل اصلی است که در راستای توزیع باید بدان توجه ویژه ای داشت. از اینرو، در مطالعه حاضر بررسی اثر صنعت گردشگری بر توزیع درآمد در کشورهای منتخب در حال توسعه طی سال های ۲۰۱۰ الی ۲۰۲۰ با استفاده از روش داده های ترکیبی مورد بررسی قرار گرفت. نتایج حاصل از برآورد نشان می دهد که متغیر تولید ناخالص داخلی سرانه در سطح اطمینان ۹۵ فیصد مثبت و معنی دار بوده، متغیر دریافت گردشگری بین المللی در سطح ۹۵ فیصد منفی و معنی دار می باشد. در حال که متغیر درجه باز بودن تجاری در سطح ۹۰ فیصد بر توزیع درآمد منفی و بی معنی بر آورد گردیده، به دلیل اینکه کشورهای منتخب در حال توسعه هستند، احتمال از فرایند ادغام در بازار های جهانی عقب مانده اند و به تبع آن نیز نمی توان تغییر در ضریب جینی و توزیع درآمدی را به فرایند جهانی شدن نسبت داد.

همان طوری که ملاحظه شد نتایج برآورد ها بر اساس فرضیه های تحقیق قرار ذیل می باشد: فرضیه اول مبنی بر اینکه «صنعت گردشگری تأثیر مثبت بر توزیع درآمد در کشور های شامل تحقیق دارد» مورد قبول واقع شده زیرا نتایج برآورد از تحقیق نشان می دهد که تأثیر معنی دار داشته ولی اثر شان بالای ضریب جینی منفی است، که افزایش یک فیصد دریافت از گردشگری بین المللی باعث کاهش 0.067 فیصد در ضریب جینی (نابرابری درآمدی) گردیده به دلیل کاهش ضریب جینی

توزیع درآمد بهبود میابد که ایجاد مثبت بودن توزیع درآمد را نشان می دهد. همچنان در کوتاه مدت ورود گردشگران خارجی تأثر منفی و معناداری بر ضریب جینی دارد. به عبارت دیگر ورود گردشگران خارجی باعث می شود که نابرابری درآمدی کاهش یابد، بر علاوه در بلند مدت ضریب ورود گردشگران خارجی با ضریب جینی منفی منجر به کاهش نابرابری درآمدی گردیده که توزیع درآمد را بهبود می بخشد. بنابراین چه در کوتاه مدت و چه در بلند مدت تأثیر منفی و معنادار بودن ضریب جینی باعث کاهش ضریب جینی گردیده است. برای تداوم این اثر به نظر می رسد که رشد گردشگری باید به نفع عوامل تولیدی باشد که وضعیت درآمدی پایین تری این کشورها دارند از این رو، نحوه توسعه و ساختار گردشگری حائز اهمیت است. به ویژه اینکه توسعه بخش گردشگری با توجه به پتانسیل های قابل توجه آن، یکی از راه های برون رفت از اقتصاد تک محصولی کشورهای منتخبی در حال توسعه می باشد

فرضیه فرعی مبنی بر اینکه «تولید ناخالص داخلی سرانه اثر مثبت و معنی داری بر توزیع درآمد در کشورهای شامل تحقیق دارد.» مورد قبول واقع شده، زیرا نتایج بر آورد از تحقیق نشان می دهد که اثر مثبت و معنی دار داشته که افزایش یک فیصد تولید ناخالص داخلی سرانه باعث افزایش ۰٫۳۰۴۵ فیصد در توزیع درآمد گردیده است.

همان طور که بررسی گردید نتایج برآوردها نشان می دهد که تولید ناخالص داخلی سرانه اثر مثبت و معنی دار بر توزیع درآمد داشته و بنابر این، این کشورها نه تنها از طریق منابع متداول به بهبود توزیع درآمد رسیده بلکه از طریق توزیع ثروت، توزیع برابر درآمد ملی هم به نفع کارگران و هم به نفع سرمایه گذاران می باشد. تولیدات جامعه بین عامل های سه گانه تولید، یعنی زمین، نیروی کار و سرمایه، به صورت اجاره به عنوان سهم زمین داران، دستمزد به عنوان سهم نیروی کار و سود به عنوان سهم سرمایه داران از تولید تقسیم می شود و از نظر چگونگی تخصیص درآمد ناشی از تولید بسیار مهم است و چگونگی تقسیم تولید بین عامل های تولید در رشد و توسعه اقتصادی نقش مهم دارد به این دلیل می تواند به عنوان یکی از صنایع مهم و پر درآمد به بهبود توزیع درآمد باشد.

منابع و ماخذ

الف) منابع فارسی

۱. بذرافشان، مرتضی، درآمدی بر صنعت گردشگری، تهران: انتشارات مهکامه، ۱۴۰۲.
۲. جهرمی، موسوی، یگانه، توسعه اقتصادی و برنامه ریزی (رشته حسابداری و مدیریت): انتشارات دانشگاه پیام نور، ۱۳۹۷.
۳. تودارو، مایکل، توابع اقتصادی در جهان سوم، ترجمه دکتر غلامعلی، شهرعلم: انتشارات کوهسار، ۱۳۸۷.
۴. تفضلی، فریدون، تاریخ عقاید اقتصادی (از افلاطون تا دوره معاصر): انتشارات تهران، ۱۳۹۱.
۵. گجراتی، دامودار، مبانی اقتصاد سنجی، ترجمه دکتر ابریشمی، حمید، جلد اول، تهران: انتشارات موسسه دانشگاه تهران ۱۳۸۵.
۶. اشک تراب، نیلوفر (۱۳۹۰)، بررسی عوامل مؤثر بر تابع تقاضای صادرات پسته ایران با تأکید بر سلامت غذایی، دانشگاه فردوسی مشهد.
۷. جمالی، میثم (۱۴۰۱)، تبیین رابطه بین توزیع درآمد و ضریب جینی دهک های درآمدی در کشورهای در حال توسعه، فصلنامه رویکرد های پژوهشی نوین در مدیریت و حسابداری سال ششم، شماره هشتاد و شش مصطفوی، مهدی. هوشمند، محمودی. محقق، اکرم (۱۳۹۱)، بررسی اثر صنعت گردشگری بر نابرابری درآمدی در کشورهای منتخب در حال توسعه، اولین همایش مالی گردشگری و طبیعت گردی ایران .
۹. راسخی، سعید، محمدی، ثریا (۱۳۹۵)، اثر گردشگری بر توزیع درآمد برای کشورهای دی هشت سال بیست و چهارم شماره نود.
۱۰. بهشتی، محمد باقر. محمد زاده، پرویز. قاسملو، خلیل (۱۳۹۶)، نقش گردشگری در ایجاد نابرابری درآمدی در بین استان های کشور، مجله ای برنامه ریزی توسعه گردشگری سال ششم، شماره بیست و دو.
۱۱. بابازاده، محمد. قویدل، صالح. خلیلی، عموزاده (۱۳۸۹)، بررسی عوامل مؤثر بر توزیع درآمد با تأکید بر نقش تجارت خارجی مطالعه موردی ایران، فصلنامه اقتصاد کاربردی سال اول، شماره دوم.
۱۲. سودرجانی، احسان. محمود، داود. نمین، علی زارعی. پورشهبانی، فرشید (۱۳۹۰)، اثرات درآمدی صنعت جهانگردی بر رشد اقتصادی کشور های اسلامی عضو دی هشت، فصلنامه علمی - پژوهشی مطالعات گردشگری سال هفتم، شماره پانزدهم.
۱۳. عباس پور، نیلوفر. اشرفی یکتا. ضرغام، حمید (۱۳۹۹)، اثرات توسعه گردشگری ورودی بر توزیع درآمد بین خانوارها و شرکت ها، فصلنامه مطالعات اجتماعی گردشگری، سال هشتم، شماره شانزدهم.
۱۴. نژاد، زراء. انواری، ابراهیمی، منصور (۱۳۸۴)، کاربرد داده های ترکیبی، فصلنامه بررسیهای اقتصادی، سال دوم، شماره چهارم.
۱۵. حسونند، علی. کریمی، محمد شریف. فلاحتی، علی. خانزادی، آزاد (۱۴۰۱)، اثر پیچیدگی اقتصادی بر نابرابری درآمدی در کشورهای منتخب در حال توسعه؛ رویکرد پانل دینامیک، فصلنامه اقتصاد مالی سال شانزدهم، شماره یک.
۱۶. خانزادی، آزاد. فلاحتی، علی. حیرانی (۱۳۹۷)، بررسی و تحلیل نقش و اثر توسعه گردشگری بر توزیع درآمد در استان های ایران، فصلنامه علمی - گردشگری و توسعه سال هفتم، شماره اول.

۱۷. رضاقلی زاده، مهدی (۱۳۹۵)، بررسی تأثیر گردشگری بر مثلث فقر، نابرابری و رشد اقتصادی، فصلنامه مطالعات مدیریت گردشگری سال یازدهم، شماره سی و شش.
۱۸. مهر آرا، محسن، شیر محمدی، پگاه (۱۳۹۸)، اثر درآمدی های گردشگری بر نابرابری درآمد با رویکرد رگرسیون پانل کوانتایل (مطالعات موردی: منتخب کشورهای در حال توسعه)، فصلنامه علمی مطالعات مدیریت گردشگری سال چهارم، شماره چهل و ششم.
۱۹. مشکینی، ابوالفضل. امیر حاجلو، الهام. زنگانه، ابوالفضل (۱۳۹۶)، تبیین نابرابری در توسعه صنعت گردشگری با نگاهی به ایران، مقاله پژوهش های جغرافیایی انسانی سال چهل و نه شماره چهارم.
۲۰. خدابی گرگانی، فاطمه (۱۳۹۶)، تحلیل تأثیر گردشگری بر توزیع درآمد و کاهش فقر در ایران، فصلنامه گردشگری سال پنجم، شماره نهم.
۲۱. صادقی، ستار. زارع، فرهاد. پرحامی، حامد (۱۳۹۱)، تعیین رابطه علی بین رشد اقتصادی و نرخ بهره با استفاده از داده های تابلویی، اولین همایش بین المللی اقتصاد سنجی روش ها و کاربردها دانشگاه آزاد اسلامی واحد سنندج.
۲۲. حسونود، سمیه. خدایانه، مسعود (۱۳۹۳)، تأثیر گردشگری بر رشد اقتصادی در کشورهای در حال توسعه: دو رویکرد پانل ایستا و پانل پویا، فصلنامه سیاست های راهبردی و کلان سال دوم، شماره ششم.

ب) منابع انگلیسی

1. Alam, M.S.N. and S.R. Paramati (2016). The impact of tourism on income inequality in developing economic: does Kuznets curve hypothesis exist? *Annals of tourism research* 61: 111-126.
2. Amornthom, S (2004). Income inequality, inflation and nonlinearity: The case of Asian economic; university of Hawaii, economic research organization lecture note no.601
3. archer, B, & fletcher, j. (1996). The economic impact of tourism in the Seychelles. *annals of tourism research* 23(1)32-47
4. bartik, T.j. (1991). Who benefits from state and local economic development policies? Books from Upjohn press.
5. Basu, p. guariglia, a., (2007). Foreign direct investment, inequality, and growth. *journal of macroeconomics* 29,824-839.
6. Blake a arabache j, s, Sinclair m, t & teles, v (2008) tourism and poverty relief. *Annals of tourism research* 35(1)107-126
7. Blinder A.s and H.Y Esaki (1978) macroeconomic activity income distribution in the post war united states the review of economics and statistics vol 60, NO 4 pp 604-609
8. Bulir ales (2001) income inequality: does inflation matter? *Imf staff paper international monetary fund's* vol 48. NO 1
9. Chmpernown. D.G(1974) a comparison of measures of inequality of income distribution the economic journal volume 84 issue 336,1 December 1974 pages 787-816
10. Cores R and avenges M (2008) cointegration and causality between tourism and poverty reduction *journal of travel research* vol 47: 94-103

11. Cores R (2014) the rule of poverty reduction an empirical assessment tourism economic 20(2)207-283
12. EL Khoury ac and savvidaes A (2006) openness in services trade and economic growth economics letters 92(2) pp 207-283
13. Galli Rossana and rolph van der hoeven (2001) is inflation bad for income inequality: the importance of initial rate of inflation employment paper (29)
14. Increa A c & Fernandez M f (2015) tourism and income distribution evidence from developed regional economy tourism management 48,11-20
15. Jakobsson Amanda (2006) trade openness and income inequality bachelor thesis supervisor y ves bourdet Joakim Gul strand June 2006
16. Jiang M DeLacey T microneme N, P & Harrison D (2011) Some evidence for tourism alleviating poverty annals of tourism research 38(3)